LEGE Nr. 221 din 11 noiembrie 2010,
pentru ratificarea Convenţiei privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 şi semnată de România la 26 septembrie 2007

Emitent: Parlamentul României
Publicată în: Monitorul Oficial nr. 792 din 26 Noiembrie 2010

Asociația Calea spe Acces
www.caleaspreacces.ro

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

ART. 1

Se ratifică Convenţia privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi, numită în continuare Convenţie, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 şi semnată de România la 26 septembrie 2007, intrată în vigoare la data de 3 mai 2008.

ART. 2

În temeiul art. 33 din Convenţie, se desemnează Autoritatea Naţională pentru Persoanele cu Handicap în calitate de autoritate centrală de coordonare privind implementarea Convenţiei.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 şi ale art. 76 alin. (2) din Constituţia României, republicată.

Bucureşti, 11 noiembrie 2010.

Nr. 221.

CONVENŢIE

privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi

PREAMBUL

Statele părţi la prezenta convenţie,

a) reamintind principiile proclamate în Carta Naţiunilor Unite care recunosc demnitatea intrinsecă, valoarea şi drepturile egale şi inalienabile ale omului ca fundament al libertăţii, dreptăţii şi păcii în lume,

b) recunoscând faptul că în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, precum şi în convenţiile internaţionale privind drepturile omului, Naţiunile Unite au proclamat şi au consimţit că orice persoană este îndreptăţită să beneficieze de toate drepturile şi libertăţile prevăzute de acestea, fără niciun fel de diferenţiere,

c) reafirmând universalitatea, indivizibilitatea, interdependenţa şi interrelaţionarea tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului şi necesitatea ca persoanelor cu dizabilităţi să li se garanteze dreptul de a beneficia pe deplin de acestea, fără discriminare,

d) reamintind Convenţia internaţională privind drepturile economice, sociale şi culturale, Convenţia internaţională privind drepturile civile şi politice, Convenţia internaţională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Convenţia internaţională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, Convenţia împotriva torturii şi a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, Convenţia privind drepturile copilului şi Convenţia internaţională privind protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora,

e) recunoscând faptul că dizabilitatea este un concept în evoluţie şi că acesta rezultă din interacţiunea dintre persoanele cu deficienţe şi barierele de atitudine şi de mediu care împiedică participarea lor deplină şi efectivă în societate în condiţii de egalitate cu ceilalţi,

f) recunoscând importanţa principiilor şi orientărilor politice cuprinse în Programul mondial de acţiune privind persoanele cu dizabilităţi şi în Regulile standard privind egalizarea şanselor pentru persoanele cu dizabilităţi în influenţarea promovării, formulării şi evaluării politicilor, planurilor, programelor şi acţiunilor la nivel naţional, regional şi internaţional, în vederea continuării egalizării şanselor pentru persoanele cu dizabilităţi,

g) subliniind importanţa problematicii dizabilităţii ca parte integrantă a strategiilor relevante ale dezvoltării durabile,

h) recunoscând, de asemenea, faptul că discriminarea oricărei persoane pe criterii de dizabilitate este o încălcare a demnităţii şi valorii inerente a omului,

i) recunoscând, pe de altă parte, diversitatea persoanelor cu dizabilităţi,

j) recunoscând necesitatea de a promova şi proteja drepturile omului pentru toate persoanele cu dizabilităţi, inclusiv pentru cele care au nevoie de mai mult sprijin,

k) preocupate de faptul că, în ciuda acestor instrumente şi responsabilităţi diverse, persoanele cu dizabilităţi continuă să se confrunte cu bariere în participarea lor ca membri egali ai societăţii, precum şi cu încălcări ale drepturilor omului, peste tot în lume,

l) recunoscând importanţa cooperării internaţionale pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale persoanelor cu dizabilităţi în fiecare ţară, în special în ţările în curs de dezvoltare,

m) recunoscând contribuţiile valoroase - existente şi de perspectivă - aduse de persoanele cu dizabilităţi la bunăstarea generală şi la diversitatea comunităţilor din care fac parte, precum şi faptul că promovarea exercitării depline a drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale de către persoanele cu dizabilităţi şi deplina participare a lor vor avea ca rezultat întărirea sentimentului de apartenenţă şi dezvoltarea semnificativă a societăţii în plan uman, social şi economic, precum şi eradicarea sărăciei,

n) recunoscând importanţa, pentru persoanele cu dizabilităţi, a autonomiei personale şi a independenţei, inclusiv a libertăţii de decizie,

o) având în vedere faptul că persoanele cu dizabilităţi trebuie să aibă posibilitatea să se implice activ în procesele de luare a deciziilor, în elaborarea de politici şi programe, inclusiv a celor care le privesc în mod direct,

p) preocupate de condiţiile dificile cu care se confruntă persoanele cu dizabilităţi, supuse unor forme multiple sau agravate de discriminare pe criterii de rasă, culoare, sex, limbă, religie ori opinii politice sau de alt fel, de origine naţională, etnică, indigenă ori socială, proprietate, naştere, vârstă sau alt statut,

q) recunoscând faptul că femeile şi fetele cu dizabilităţi sunt expuse adesea unui risc mai mare, atât în familie, cât şi în afara acesteia, la violenţă, vătămare sau abuz, neglijare ori lipsa îngrijirilor, maltratare sau exploatare,

r) recunoscând faptul că minorii cu dizabilităţi ar trebui să se bucure pe deplin de toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, în condiţii de egalitate cu ceilalţi copii, şi reamintind obligaţiile pe care, în acest scop, şi le-au asumat statele părţi la Convenţia privind drepturile copilului,

s) subliniind necesitatea de a integra principiul egalităţii sexelor în toate eforturile de promovare a deplinei exercitări a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului de către persoanele cu dizabilităţi,

t) accentuând faptul că majoritatea persoanelor cu dizabilităţi trăiesc în sărăcie şi, în acest sens, recunoscând necesitatea esenţială de a-şi îndrepta atenţia asupra impactului negativ al sărăciei asupra persoanelor cu dizabilităţi,

u) conştiente că o protecţie reală a persoanelor cu dizabilităţi presupune condiţii de pace şi securitate bazate pe o deplină adeziune la scopurile şi principiile Cartei Naţiunilor Unite şi pe respectarea instrumentelor în domeniul drepturilor omului aplicabile, în special, în caz de conflict armat şi ocupaţie străină,

v) recunoscând importanţa accesibilităţii la mediul fizic, social, economic şi cultural, la sănătate şi educaţie şi la informare şi comunicare, pentru a da posibilitatea persoanelor cu dizabilităţi să se bucure pe deplin de toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului,

w) realizând faptul că individul, având îndatoriri faţă de alţi indivizi şi faţă de comunitatea căreia îi aparţine, are responsabilitatea de a lupta pentru promovarea şi respectarea drepturilor recunoscute în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului,

x) convinse că familia este celula de bază şi fundamentală a societăţii şi că are dreptul să fie protejată de societate şi de stat şi că persoanele cu dizabilităţi şi membrii familiilor lor ar trebui să primească protecţia şi asistenţa necesare pentru a da posibilitatea familiilor să contribuie la exercitarea deplină şi egală a drepturilor persoanelor cu dizabilităţi,

y) convinse de faptul că o convenţie internaţională comprehensivă şi integrantă care să promoveze şi să protejeze drepturile şi demnitatea persoanelor cu dizabilităţi va aduce o contribuţie semnificativă la redresarea dezavantajului social profund al persoanelor cu dizabilităţi şi va promova participarea acestora în domeniul civil, politic, economic, social şi cultural cu şanse egale, atât în ţările în curs de dezvoltare, cât şi în cele dezvoltate,

au hotărât următoarele:

ART. 1

Scop

Scopul prezentei convenţii este de a promova, proteja şi asigura exercitarea deplină şi în condiţii de egalitate a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilităţi şi de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă.

Persoanele cu dizabilităţi includ acele persoane care au deficienţe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficienţe care, în interacţiune cu diverse bariere, pot îngrădi participarea deplină şi efectivă a persoanelor în societate, în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

ART. 2

Definiţii

În sensul prezentei convenţii:

Comunicare include limbaje, afişare de text, Braille, comunicare tactilă, imprimare cu corp mare de literă, mijloace multimedia accesibile, precum şi modalităţi de exprimare în scris, audio, în limbaj simplu, prin cititor uman şi moduri augmentative şi alternative, mijloace şi formate de comunicare, inclusiv informaţie accesibilă şi tehnologie de comunicare;

Limbaj include limbajele vorbite şi ale semnelor şi alte forme de limbaje nonverbale;

Discriminare pe criterii de dizabilitate înseamnă orice diferenţiere, excludere sau restricţie pe criterii de dizabilitate, care are ca scop ori efect diminuarea sau prejudicierea recunoaşterii, beneficiului ori exercitării, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu. Termenul include toate formele de discriminare, inclusiv refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă;

Adaptare rezonabilă înseamnă modificările şi ajustările necesare şi adecvate, care nu impun un efort disproporţionat sau nejustificat atunci când este necesar într-un caz particular, pentru a permite persoanelor cu dizabilităţi să se bucure ori să îşi exercite, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului;

Design universal înseamnă proiectarea produselor, mediului, programelor şi serviciilor, astfel încât să poată fi utilizate de către toate persoanele, pe cât este posibil, fără să fie nevoie de o adaptare sau de o proiectare specializate. Design universal nu va exclude dispozitivele de asistare pentru anumite grupuri de persoane cu dizabilităţi, atunci când este necesar.

ART. 3

Principii generale

Principiile prezentei convenţii sunt:

a) respectarea demnităţii inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertăţii de a face propriile alegeri şi a independenţei persoanelor;

b) nediscriminarea;

c) participarea şi integrarea deplină şi efectivă în societate;

d) respectul pentru diversitate şi acceptarea persoanelor cu dizabilităţi ca parte a diversităţii umane şi a umanităţii;

e) egalitatea de şanse;

f) accesibilitatea;

g) egalitatea între bărbaţi şi femei;

h) respectul pentru capacităţile de evoluţie ale copiilor cu dizabilităţi şi respectul pentru dreptul copiilor cu dizabilităţi de a-şi păstra propria identitate.

ART. 4

Obligaţii generale

1. Statele părţi se angajează să asigure şi să promoveze exercitarea deplină a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilităţi, fără niciun fel de discriminare pe criterii de dizabilitate. În acest scop, statele părţi se angajează:

a) să adopte toate măsurile adecvate legislative, administrative şi de altă natură pentru implementarea drepturilor recunoscute prin prezenta convenţie;

b) să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau abroga legile, reglementările, cutumele şi practicile existente care constituie discriminare a persoanelor cu dizabilităţi;

c) să ia în considerare protecţia şi promovarea drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilităţi în toate politicile şi programele;

d) să se abţină de la a se angaja în orice act sau practică ce contravine prezentei convenţii şi să se asigure că autorităţile şi instituţiile publice acţionează în conformitate cu prezenta convenţie;

e) să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a elimina discriminarea pe criterii de dizabilitate de către orice persoană, organizaţie sau întreprindere privată;

f) să iniţieze sau să promoveze cercetarea şi dezvoltarea bunurilor, serviciilor, echipamentelor şi facilităţilor concepute pe baza designului universal, aşa cum este definit acesta în art. 2, care ar presupune o adaptare minimă şi la cel mai scăzut cost, pentru a răspunde nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilităţi, să promoveze existenţa şi să încurajeze utilizarea acestor bunuri, servicii, echipamente şi facilităţi concepute pe baza designului universal, precum şi să promoveze designul universal în elaborarea standardelor şi liniilor directoare;

g) să întreprindă sau să promoveze cercetarea şi dezvoltarea, să facă cunoscută oferta şi să încurajeze utilizarea de noi tehnologii, inclusiv tehnologii informatice şi de comunicaţii, dispozitive de suport pentru mobilitate, dispozitive şi tehnologii de asistare, adecvate persoanelor cu dizabilităţi, acordând prioritate tehnologiilor cu preţuri accesibile;

h) să furnizeze informaţii accesibile persoanelor cu dizabilităţi despre dispozitivele auxiliare pentru mobilitate, dispozitivele şi tehnologiile de asistare, inclusiv noile tehnologii, precum şi alte forme de asistenţă, servicii de suport şi facilităţi;

i) să susţină formarea, în domeniul drepturilor recunoscute de prezenta convenţie, a profesioniştilor şi a personalului care lucrează cu persoane cu dizabilităţi, în vederea îmbunătăţirii furnizării asistenţei şi serviciilor.

2. În privinţa drepturilor economice, sociale şi culturale, fiecare stat parte se angajează să acţioneze cu toate resursele disponibile şi în cadrul cooperării internaţionale, dacă este cazul, pentru a asigura, în mod progresiv, exercitarea deplină a acestor drepturi, fără a aduce vreun prejudiciu obligaţiilor cu aplicabilitate imediată cuprinse în prezenta convenţie, în conformitate cu dreptul internaţional.

3. În dezvoltarea şi implementarea legislaţiei şi a politicilor de implementare a prezentei convenţii, ca şi în alte procese de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilităţi, statele părţi se vor consulta îndeaproape şi vor implica în mod activ persoanele cu dizabilităţi, inclusiv copiii cu dizabilităţi, prin organizaţiile care îi reprezintă.

4. Nimic din ceea ce conţine prezenta convenţie nu va afecta vreo prevedere care este mai favorabilă respectării drepturilor persoanelor cu dizabilităţi şi care poate fi cuprinsă în legislaţia unui stat parte sau în legislaţia internaţională în vigoare pentru acel stat. Nu va exista nicio restricţie sau derogare de la niciun drept al omului şi de la nicio libertate fundamentală recunoscută sau existentă în oricare dintre statele părţi la prezenta convenţie conform legii, convenţiilor, reglementărilor sau cutumelor, sub pretextul că prezenta convenţie nu recunoaşte asemenea drepturi sau libertăţi ori că le recunoaşte într-o mai mică măsură.

5. Prevederile prezentei convenţii se vor extinde asupra tuturor unităţilor administrative ale statelor federale, fără nicio limitare sau excepţie.

ART. 5

Egalitatea şi nediscriminarea

1. Statele părţi recunosc faptul că toate persoanele sunt egale în faţa legii şi sub incidenţa legii şi au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecţie egală şi la beneficiu egal al legii.

2. Statele părţi vor interzice toate tipurile de discriminare pe criterii de dizabilitate şi vor garanta tuturor persoanelor cu dizabilităţi protecţie juridică egală şi efectivă împotriva discriminării de orice fel.

3. Pentru a promova egalitatea şi a elimina discriminarea, statele părţi vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura adaptarea rezonabilă.

4. Măsurile specifice care sunt necesare pentru a accelera sau obţine egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilităţi nu vor fi considerate o discriminare potrivit prezentei convenţii.

ART. 6

Femei cu dizabilităţi

1. Statele părţi recunosc faptul că femeile şi fetele cu dizabilităţi sunt supuse discriminărilor multiple şi în această privinţă vor lua măsuri pentru a se asigura că acestea beneficiază de toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului.

2. Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura pe deplin dezvoltarea, progresul şi implicarea femeilor pentru ca acestea să îşi exercite şi să se bucure de drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului prevăzute în prezenta convenţie.

ART. 7

Copii cu dizabilităţi

1. Statele părţi vor lua toate măsurile necesare pentru a se asigura că minorii cu dizabilităţi se bucură pe deplin de toate drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, în condiţii de egalitate cu ceilalţi copii.

2. În toate acţiunile care privesc copiii cu dizabilităţi, va fi luat în considerare cu prioritate interesul superior al copilului.

3. Statele părţi vor asigura copiilor cu dizabilităţi dreptul de a-şi exprima liber opiniile în toate aspectele care îi privesc, ţinând seama de opiniile lor în funcţie de vârstă şi de gradul de maturitate, în condiţii de egalitate cu ceilalţi copii, şi că, în realizarea acestui drept, li se asigură asistenţa adecvată dizabilităţii şi vârstei.

ART. 8

Creşterea gradului de conştientizare

1. Statele părţi se angajează să adopte măsuri imediate, eficiente şi adecvate pentru:

a) creşterea gradului de conştientizare în societate, inclusiv la nivelul familiei, în legătură cu persoanele cu dizabilităţi şi pentru promovarea respectării drepturilor şi demnităţii acestora;

b) combaterea stereotipurilor, prejudecăţilor şi practicilor dăunătoare la adresa persoanelor cu dizabilităţi, inclusiv cele pe criterii de sex şi vârstă, în toate domeniile vieţii;

c) promovarea recunoaşterii capacităţilor şi contribuţiilor persoanelor cu dizabilităţi.

2. Măsurile, în acest scop, includ:

a) iniţierea şi dezvoltarea de campanii publice eficiente de conştientizare destinate:

(i) să încurajeze receptivitatea faţă de drepturile persoanelor cu dizabilităţi;

(ii) să încurajeze percepţiile pozitive şi conştientizarea societăţii într-un grad mai mare, cu privire la persoanele cu dizabilităţi;

(iii) să promoveze recunoaşterea calificărilor, meritelor şi abilităţilor persoanelor cu dizabilităţi şi a contribuţiei acestora la locul de muncă şi pe piaţa muncii;

b) cultivarea la toate nivelurile sistemului de educaţie, inclusiv la toţi copiii, de la o vârstă fragedă, a unei atitudini de respect faţă de drepturile persoanelor cu dizabilităţi;

c) încurajarea mass-mediei să prezinte persoanele cu dizabilităţi într-un mod conform cu scopul prezentei convenţii;

d) promovarea programelor de informare care să crească gradul de conştientizare a problematicii persoanelor cu dizabilităţi şi a drepturilor acestora.

ART. 9

Accesibilitate

1. Pentru a da persoanelor cu dizabilităţi posibilitatea să trăiască independent şi să participe pe deplin la toate aspectele vieţii, statele părţi vor lua măsurile adecvate pentru a asigura acestor persoane accesul, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la mediul fizic, la transport, informaţie şi mijloace de comunicare, inclusiv la tehnologiile şi sistemele informatice şi de comunicaţii şi la alte facilităţi şi servicii deschise sau furnizate publicului, atât în zonele urbane, cât şi rurale. Aceste măsuri, care includ identificarea şi eliminarea obstacolelor şi barierelor faţă de accesul deplin, trebuie aplicate, printre altele, la:

a) clădiri, drumuri, mijloace de transport şi alte facilităţi interioare sau exterioare, inclusiv şcoli, locuinţe, unităţi medicale şi locuri de muncă;

b) serviciile de informare, comunicaţii şi de altă natură, inclusiv serviciile electronice şi de urgenţă.

2. Statele părţi vor lua, de asemenea, măsuri potrivite pentru:

a) a elabora, promulga şi monitoriza implementarea standardelor minime şi instrucţiunilor pentru accesibilizarea facilităţilor şi serviciilor deschise publicului sau oferite acestuia;

b) a se asigura că entităţile private care oferă facilităţi şi servicii deschise publicului sau oferite acestuia ţin cont de toate aspectele legate de accesibilitate, pentru persoanele cu dizabilităţi;

c) a asigura părţilor implicate formare pe problemele de accesibilitate cu care se confruntă persoanele cu dizabilităţi;

d) a asigura, în clădiri şi în alte spaţii publice, semne în limbaj Braille şi forme uşor de citit şi de înţeles;

e) a furniza forme de asistenţă vie şi intermediere, inclusiv ghizi, cititori şi interpreţi profesionişti de limbaj mimico-gestual, pentru a facilita accesul în clădiri şi în alte spaţii publice;

f) a promova alte forme adecvate de asistenţă şi sprijin pentru persoanele cu dizabilităţi în vederea asigurării accesului acestora la informaţie;

g) a promova accesul persoanelor cu dizabilităţi la noi tehnologii şi sisteme informatice şi de comunicaţii, inclusiv la internet;

h) a promova proiectarea, dezvoltarea, producerea şi distribuirea de tehnologii şi sisteme informatice şi de comunicaţii accesibile, încă din fazele incipiente, astfel încât aceste tehnologii şi sisteme să devină accesibile la costuri minime.

ART. 10

Dreptul la viaţă

Statele părţi reafirmă că fiecare fiinţă umană are dreptul inalienabil la viaţă şi vor lua toate măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele cu dizabilităţi se bucură efectiv de acest drept în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

ART. 11

Situaţii de risc şi urgenţe umanitare

Statele părţi vor lua, în conformitate cu obligaţiile ce decurg din dreptul internaţional, inclusiv din dreptul internaţional umanitar şi din legislaţia internaţională a drepturilor omului, toate măsurile necesare pentru a asigura protecţia şi siguranţa persoanelor cu dizabilităţi în situaţii de risc, inclusiv în situaţii de conflict armat, de urgenţe umanitare şi de apariţie de dezastre naturale.

ART. 12

Recunoaştere egală în faţa legii

1. Statele părţi reafirmă că persoanele cu dizabilităţi au dreptul la recunoaşterea, oriunde s-ar afla, a capacităţii lor juridice.

2. Statele părţi vor recunoaşte faptul că persoanele cu dizabilităţi se bucură de asistenţă juridică în condiţii de egalitate cu ceilalţi, în toate domeniile vieţii.

3. Statele părţi vor lua toate măsurile adecvate pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi la sprijinul de care ar putea avea nevoie în exercitarea capacităţii lor juridice.

4. Statele părţi se vor asigura că toate măsurile legate de exercitarea capacităţii juridice prevăd protecţia adecvată şi eficientă pentru prevenirea abuzurilor, conform legislaţiei internaţionale privind drepturile omului. O astfel de protecţie va garanta că măsurile referitoare la exercitarea capacităţii juridice respectă drepturile, voinţa şi preferinţele persoanei, nu prezintă conflict de interese şi nu au o influenţă necorespunzătoare, sunt proporţionale şi adaptate la situaţia persoanei, se aplică pentru cea mai scurtă perioadă posibilă şi se supun revizuirii periodice de către o autoritate competentă, independentă şi imparţială sau de către un organ juridic. Măsurile de protecţie vor fi proporţionale cu gradul în care asemenea măsuri afectează drepturile şi interesele persoanei.

5. În conformitate cu prevederile prezentului articol, statele părţi vor lua toate măsurile adecvate şi eficiente pentru a asigura dreptul egal al persoanelor cu dizabilităţi de a deţine sau moşteni proprietăţi, de a-şi gestiona propriile venituri şi de a avea acces egal la împrumuturi bancare,

ipoteci şi alte forme de credit financiar şi se vor asigura că persoanele cu dizabilităţi nu sunt deposedate în mod arbitrar de bunurile lor.

ART. 13

Accesul la justiţie

1. Statele părţi vor asigura acces efectiv la actul de justiţie pentru persoanele cu dizabilităţi, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, inclusiv prin asigurarea de ajustări de ordin procedural şi adecvate vârstei, pentru a le facilita un rol activ ca participanţi direcţi şi indirecţi, inclusiv ca martori, în toate procedurile legale, inclusiv etapele de investigaţie şi alte etape preliminare.

2. Pentru a sprijini accesul efectiv la actul de justiţie al persoanelor cu dizabilităţi, statele părţi vor promova formarea corespunzătoare a celor care lucrează în domeniul administrării justiţiei, inclusiv a personalului din poliţie şi penitenciare.

ART. 14

Libertatea şi siguranţa persoanei

1. Statele părţi se vor asigura că persoanele cu dizabilităţi, în condiţii de egalitate cu ceilalţi:

a) se bucură de dreptul la libertate şi siguranţă al persoanei;

b) nu sunt lipsite de libertate în mod ilegal sau arbitrar şi că orice lipsire de libertate se face conform legii şi că existenţa unei dizabilităţi nu va justifica în niciun fel lipsirea de libertate.

2. Statele părţi se vor asigura că, în cazul în care persoanele cu dizabilităţi sunt lipsite de libertate, ca urmare a oricărui proces, acestea au dreptul, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la garanţii, conform legislaţiei internaţionale privind drepturile omului, şi că vor fi tratate în conformitate cu obiectivele şi principiile prezentei convenţii, inclusiv prin asigurarea unor adaptări rezonabile.

ART. 15

Nimeni nu poate fi supus torturii şi niciunui fel de pedeapsă sau de tratament crud, inuman ori degradant.

1. Nimeni nu poate fi supus torturii şi niciunui fel de tratament crud, inuman sau degradant. În mod special, nimeni nu va fi supus, fără consimţământul său liber exprimat, unor experimente medicale sau ştiinţifice.

2. Statele părţi vor lua toate măsurile legislative, administrative, judiciare sau alte măsuri pentru a preveni ca persoanele cu dizabilităţi să fie supuse torturii, tratamentelor ori pedepselor crude, inumane sau degradante, în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

ART. 16

Nimeni nu poate fi supus exploatării, violenţei şi abuzului.

1. Statele părţi vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale, educaţionale şi alte măsuri adecvate pentru a proteja persoanele cu dizabilităţi, atât în familie, cât şi în afara acesteia, împotriva tuturor formelor de exploatare, violenţă şi abuz, inclusiv împotriva celor pe criterii de sex.

2. Statele părţi vor lua, de asemenea, toate măsurile adecvate pentru a preveni orice formă de exploatare, violenţă şi abuz prin asigurarea, printre altele, a unor forme adecvate de asistenţă şi sprijin pentru persoanele cu dizabilităţi, pentru familiile şi îngrijitorii lor, în funcţie de sex şi vârstă, inclusiv prin furnizarea de informaţii şi educaţie despre modul în care se pot evita, recunoaşte şi raporta cazurile de exploatare, violenţă şi abuz. Statele părţi se vor asigura că serviciile de protecţie răspund problemelor de vârstă, sex şi dizabilităţi.

3. Pentru a preveni apariţia oricăror forme de exploatare, violenţă şi abuz, statele părţi se vor asigura că toate facilităţile şi programele destinate să servească persoanelor cu dizabilităţi sunt eficient monitorizate de autorităţi independente.

4. Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a sprijini recuperarea fizică, cognitivă şi psihologică, reabilitarea şi reintegrarea socială a persoanelor cu dizabilităţi care devin victime ale oricărei forme de exploatare, violenţă sau abuz, inclusiv prin acordarea de servicii de protecţie. Recuperarea şi reintegrarea vor avea loc într-un mediu care favorizează sănătatea, bunăstarea, respectul de sine, demnitatea şi autonomia persoanei şi care ţine cont de necesităţile specifice sexului şi vârstei.

5. Statele părţi vor implementa legi şi politici eficiente, inclusiv legislaţie şi politici axate pe problematica femeii şi a copilului pentru a asigura, atunci când este necesar, identificarea, investigarea şi judecarea cazurilor de exploatare, violenţă şi abuz împotriva persoanelor cu dizabilităţi.

ART. 17

Protejarea integrităţii persoanei

Fiecare persoană cu dizabilităţi are dreptul de a-i fi respectată integritatea fizică şi mentală, în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

ART. 18

Libertatea de mişcare şi cetăţenia

1. Statele părţi vor recunoaşte dreptul persoanelor cu dizabilităţi la libertatea de mişcare, la libertatea de a-şi alege reşedinţa şi dreptul la o cetăţenie, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, inclusiv prin asigurarea că persoanele cu dizabilităţi:

a) au dreptul să obţină şi să îşi schimbe cetăţenia şi nu sunt lipsite de cetăţenia lor în mod arbitrar sau pe criterii de dizabilitate;

b) nu sunt lipsite, pe criterii de dizabilitate, de posibilitatea de a obţine, deţine şi utiliza acte care le atestă cetăţenia sau alte documente de identificare ori de a utiliza proceduri relevante, cum ar fi cele de imigrare, care pot fi necesare pentru a facilita exercitarea dreptului la libertatea de mişcare;

c) sunt libere să părăsească orice ţară, inclusiv pe cea proprie;

d) nu sunt lipsite, în mod arbitrar sau pe criterii de dizabilitate, de dreptul de a intra în propria ţară.

2. Copiii cu dizabilităţi vor fi înregistraţi imediat după naştere şi vor avea dreptul, prin naştere, la un nume, dreptul de a obţine o cetăţenie şi, pe cât posibil, dreptul de a-şi cunoaşte părinţii şi de a fi îngrijiţi de aceştia.

ART. 19

Viaţă independentă şi integrare în comunitate

Statele părţi la prezenta convenţie recunosc dreptul egal al tuturor persoanelor cu dizabilităţi de a trăi în comunitate, cu şanse egale cu ale celorlalţi, şi vor lua măsuri eficiente şi adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilităţi se bucură pe deplin de acest drept şi de deplina integrare în comunitate şi participare la viaţa acesteia, inclusiv asigurându-se că:

a) persoanele cu dizabilităţi au posibilitatea de a-şi alege locul de reşedinţă, unde şi cu cine să trăiască, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, şi nu sunt obligate să trăiască într-un anume mediu de viaţă;

b) persoanele cu dizabilităţi au acces la o gamă de servicii la domiciliu, rezidenţiale şi alte servicii comunitare de suport, inclusiv la asistenţă personală necesară vieţii şi integrării în comunitate, precum şi pentru prevenirea izolării sau segregării de comunitate;

c) serviciile şi facilităţile comunitare pentru populaţie în general sunt disponibile în aceeaşi măsură persoanelor cu dizabilităţi şi răspund nevoilor acestora.

ART. 20

Mobilitatea personală

Statele părţi vor lua măsuri eficiente pentru a asigura o mobilitate personală, în cel mai înalt grad posibil de independenţă, a persoanelor cu dizabilităţi, inclusiv prin:

a) facilitarea mobilităţii persoanelor cu dizabilităţi în modul şi în momentul alese de acestea şi la un cost accesibil;

b) facilitarea accesului persoanelor cu dizabilităţi la mijloace, dispozitive de mobilitate, tehnologii de asistare şi forme active de asistenţă şi de intermediere de calitate, inclusiv prin punerea acestora la dispoziţia lor, la un cost accesibil;

c) furnizarea de formare pentru dezvoltarea de abilităţi de mobilitate a persoanelor cu dizabilităţi şi pentru personalul specializat care lucrează cu persoanele cu dizabilităţi;

d) încurajarea entităţilor care produc dispozitive de sprijin pentru mobilitate, dispozitive şi tehnologii de asistare să ţină cont de toate aspectele legate de mobilitatea persoanelor cu dizabilităţi.

ART. 21

Libertatea de expresie şi opinie şi accesul la informaţie

Statele părţi vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilităţi îşi pot exercita dreptul la libertatea de expresie şi opinie, inclusiv libertatea de a căuta, primi şi împărtăşi informaţii şi idei, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, prin toate formele de comunicare alese de acestea, după cum sunt definite în art. 2, inclusiv prin:

a) furnizarea informaţiilor destinate publicului larg, către persoanele cu dizabilităţi, în formate accesibile şi cu tehnologii adecvate diverselor tipuri de dizabilităţi, la timp şi fără cost suplimentar;

b) acceptarea şi facilitarea, în relaţiile oficiale, a utilizării limbajelor mimico-gestuale, scrierii Braille, comunicării augmentative şi alternative şi a tuturor celorlalte mijloace, moduri şi formate de comunicare accesibile, în funcţie de opţiunea proprie;

c) determinarea organismelor private care furnizează servicii către publicul larg, inclusiv prin intermediul internetului, să furnizeze informaţii şi servicii în formate accesibile şi uşor de utilizat pentru persoanele cu dizabilităţi;

d) încurajarea mass-mediei, inclusiv a furnizorilor de informaţii prin internet, să îşi facă serviciile accesibile pentru persoanele cu dizabilităţi;

e) recunoaşterea şi promovarea limbajelor mimico-gestuale.

ART. 22

Dreptul la viaţă personală

1. Nicio persoană cu dizabilităţi, indiferent de locul sau de tipul de reşedinţă, nu va fi supusă intruziunii arbitrare sau nelegale în viaţa personală, în familia, căminul ori corespondenţa sa sau în alte tipuri de comunicare ori atacurilor ilegale la onoarea şi reputaţia sa. Persoanele cu dizabilităţi au dreptul la protecţia legii împotriva unor asemenea intruziuni sau atacuri.

2. Statele părţi vor proteja confidenţialitatea informaţiilor referitoare la datele personale, medicale şi de reabilitare ale persoanelor cu dizabilităţi, în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

ART. 23

Respectul pentru cămin şi familie

1. Statele părţi vor lua măsuri eficiente şi adecvate pentru a elimina discriminarea împotriva persoanelor cu dizabilităţi în toate chestiunile referitoare la căsătorie, familie, statutul de părinte şi relaţiile interpersonale, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, astfel încât să asigure:

a) recunoaşterea dreptului tuturor persoanelor cu dizabilităţi care sunt la vârsta căsătoriei de a întemeia o familie în baza consimţământului liber şi deplin al viitorilor soţi;

b) recunoaşterea dreptului persoanelor cu dizabilităţi de a decide liber şi responsabil asupra numărului de copii şi a intervalului dintre naşteri şi dreptului de a avea acces la informaţii corespunzătoare vârstei, la educaţie referitoare la reproducere şi planificare familială şi la mijloacele necesare care le oferă posibilitatea de a-şi exercita aceste drepturi;

c) persoanele cu dizabilităţi, inclusiv copiii, îşi controlează fertilitatea în condiţii de egalitate cu ceilalţi.

2. Statele părţi vor asigura respectarea drepturilor şi responsabilităţilor persoanelor cu dizabilităţi în legătură cu tutela, custodia, curatela, adopţia copiilor sau altele asemenea, atunci când aceste concepte există în legislaţia naţională; în toate cazurile va avea prioritate interesul superior al copilului. Statele părţi vor acorda asistenţă adecvată persoanelor cu dizabilităţi în îndeplinirea responsabilităţilor care le revin în creşterea copiilor lor.

3. Statele părţi vor asigura copiilor cu dizabilităţi drepturi egale în viaţa de familie. În vederea exercitării acestor drepturi şi pentru a preveni ascunderea, abandonarea, neglijarea şi segregarea copiilor cu dizabilităţi, statele părţi se vor angaja să furnizeze din timp informaţii complete, servicii şi asistenţă copiilor cu dizabilităţi şi familiilor acestora.

4. Statele părţi se vor asigura că un copil nu va fi separat de părinţii lui împotriva voinţei sale, exceptând cazul în care autorităţile competente, în urma unui control judiciar, stabilesc, în conformitate cu legea şi procedurile în vigoare, că această separare este necesară în interesul superior al copilului. Copilul nu va fi separat în niciun caz de părinţi pe criterii de dizabilitate, fie a copilului, fie a unuia sau ambilor părinţi.

5. Atunci când familia restrânsă nu poate îngriji un copil cu dizabilităţi, statele părţi vor depune toate eforturile pentru a asigura îngrijirea alternativă în cadrul familiei lărgite şi, în cazul în care aceasta nu este posibilă, în cadrul comunităţii, într-un mediu de tip familial.

ART. 24

Educaţia

1. Statele părţi recunosc dreptul persoanelor cu dizabilităţi la educaţie. În vederea realizării acestui drept, fără discriminare şi cu respectarea principiului egalităţii de şanse, statele părţi vor

asigura un sistem educaţional incluziv la toate nivelurile, precum şi formarea continuă, îndreptată spre:

a) dezvoltarea pe deplin a potenţialului uman, a simţului demnităţii şi a propriei valori, consolidarea respectului pentru drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi pentru diversitatea umană;

b) dezvoltarea personalităţii, talentelor şi creativităţii proprii persoanelor cu dizabilităţi, precum şi a abilităţilor lor mentale şi fizice, la potenţial maxim;

c) a da posibilitatea persoanelor cu dizabilităţi să participe efectiv la o societate liberă.

2. În îndeplinirea acestui drept, statele părţi se vor asigura că:

a) persoanele cu dizabilităţi nu sunt excluse din sistemul educaţional pe criterii de dizabilitate, iar copiii cu dizabilităţi nu sunt excluşi din învăţământul primar gratuit şi obligatoriu sau din învăţământul secundar din cauza dizabilităţii;

b) persoanele cu dizabilităţi au acces la învăţământ primar incluziv, de calitate şi gratuit şi la învăţământ secundar, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, în comunităţile în care trăiesc;

c) se asigură adaptarea rezonabilă a condiţiilor la nevoile individuale;

d) persoanele cu dizabilităţi primesc sprijinul necesar, în cadrul sistemului educaţional, pentru a li se facilita o educaţie efectivă;

e) se iau măsuri eficiente de sprijin individualizat în amenajarea mediului care să maximizeze progresul şcolar şi socializarea în conformitate cu obiectivul de integrare deplină.

3. Statele părţi vor asigura persoanelor cu dizabilităţi posibilitatea de a-şi dezvolta competenţe care să le faciliteze participarea deplină şi egală la procesul de învăţământ şi ca membri ai comunităţii. În acest scop, statele părţi vor lua măsurile adecvate, inclusiv prin:

a) facilitarea învăţării caracterelor Braille, a sistemelor alternative de scriere, a mijloacelor augmentative şi alternative, a mijloacelor şi formelor de comunicare şi orientare şi a aptitudinilor de mobilitate, precum şi facilitarea sprijinului şi îndrumării între persoanele cu aceleaşi probleme;

b) facilitarea învăţării limbajului mimico-gestual şi promovarea identităţii lingvistice a persoanelor cu deficienţe de auz;

c) asigurarea educaţiei persoanelor şi mai ales a copiilor, care sunt nevăzători, surzi sau cu surdo-cecitate, prin cele mai adecvate şi individualizate limbaje, căi şi modalităţi, precum şi în medii care să le favorizeze o maximă dezvoltare şcolară şi socială.

4. Pentru a sprijini exercitarea acestui drept, statele părţi vor lua măsurile adecvate pentru angajarea de profesori, inclusiv profesori cu dizabilităţi, calificaţi în limbajul mimico-gestual şi/sau Braille, şi pentru formarea profesioniştilor şi personalului care lucrează la toate nivelurile

educaţionale. O astfel de formare va presupune cunoaşterea problematicii dizabilităţii şi utilizarea modalităţilor, mijloacelor şi formatelor augmentative şi alternative adecvate de comunicare, a tehnicilor şi materialelor educaţionale potrivite pentru susţinerea persoanelor cu dizabilităţi.

5. Statele părţi se vor asigura că persoanele cu dizabilităţi pot avea acces la învăţământ superior, formare vocaţională, educaţie pentru adulţi şi formare continuă, fără discriminare şi în condiţii de egalitate cu ceilalţi. În acest scop, statele părţi se vor asigura că persoanelor cu dizabilităţi li se oferă adaptări adecvate.

ART. 25

Sănătatea

Statele părţi recunosc faptul că persoanele cu dizabilităţi au dreptul să se bucure de cea mai bună stare de sănătate, fără discriminare pe criterii de dizabilitate. Statele părţi vor lua toate măsurile adecvate pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi la serviciile de sănătate care acordă atenţie problemelor specifice de gen, inclusiv refacerea stării de sănătate. În special, statele părţi:

a) vor furniza persoanelor cu dizabilităţi aceeaşi gamă de servicii, la acelaşi nivel de calitate şi standard de îngrijire, şi programe medicale gratuite ori la preţuri accesibile, precum cele furnizate celorlalte persoane, inclusiv în domeniul sănătăţii sexuale şi reproductive şi al programelor publice de sănătate pentru populaţie;

b) vor furniza acele servicii de sănătate specifice, necesare persoanelor cu dizabilităţi, inclusiv servicii adecvate de diagnosticare şi de intervenţie timpurie şi servicii menite să prevină riscul apariţiei altor dizabilităţi, inclusiv în rândul copiilor şi persoanelor vârstnice;

c) vor furniza aceste servicii de sănătate cât mai aproape posibil de comunităţile în care trăiesc aceste persoane, inclusiv în mediul rural;

d) vor solicita profesioniştilor din domeniul medical să furnizeze persoanelor cu dizabilităţi îngrijire de aceeaşi calitate ca şi celorlalţi, inclusiv pe baza consimţământului conştient şi liber exprimat, printre altele, prin creşterea gradului de conştientizare privind drepturile omului, demnitatea, autonomia şi nevoile persoanelor cu dizabilităţi, prin instruire şi prin promovarea de standarde etice în domeniul serviciilor de sănătate publice şi private;

e) vor interzice discriminarea persoanelor cu dizabilităţi în ceea ce priveşte dreptul la asigurare de sănătate sau de viaţă, în cazul în care legislaţia naţională permite acest lucru, accesul la acest tip de asigurări realizându-se într-o manieră corectă şi adecvată;

f) vor împiedica orice refuz discriminator de acordare a îngrijirilor de sănătate ori a serviciilor medicale sau a unor alimente ori lichide pe criterii de dizabilitate.

ART. 26

Abilitare şi reabilitare

1. Statele părţi vor lua măsurile eficiente şi adecvate, inclusiv prin sprijinul reciproc între persoane cu aceleaşi probleme, pentru a permite persoanelor cu dizabilităţi să obţină şi să îşi menţină maximum de autonomie, să îşi dezvolte pe deplin potenţialul fizic, mintal, social şi profesional şi să realizeze o deplină integrare şi participare în toate aspectele vieţii. În acest scop, statele părţi vor organiza, vor consolida şi vor extinde servicii şi programe de abilitare şi reabilitare complexe, în special în domeniul sănătăţii, încadrării în muncă, educaţiei şi serviciilor sociale, astfel încât aceste servicii şi programe:

a) să înceapă într-un stadiu cât mai timpuriu posibil şi să se bazeze pe evaluarea multidisciplinară a nevoilor şi abilităţilor individuale;

b) să sprijine participarea şi integrarea în comunitate şi în toate aspectele societăţii, pe baza liberului consimţământ, şi să fie disponibile cât mai aproape posibil de comunitatea în care trăiesc, inclusiv în mediul rural.

2. Statele părţi vor promova dezvoltarea formării iniţiale şi continue pentru profesioniştii şi personalul care lucrează în serviciile de abilitare şi reabilitare.

3. Statele părţi vor promova oferta, cunoaşterea şi utilizarea echipamentelor şi tehnologiilor concepute pentru persoanele cu dizabilităţi care vizează abilitarea şi reabilitarea lor.

ART. 27

Munca şi încadrarea în muncă

1. Statele părţi recunosc dreptul persoanelor cu dizabilităţi de a munci în condiţii de egalitate cu ceilalţi; aceasta include dreptul la oportunitatea de a-şi câştiga existenţa prin exercitarea unei activităţi liber alese sau acceptate pe piaţa muncii, într-un mediu de lucru deschis, incluziv şi accesibil persoanelor cu dizabilităţi. Statele părţi vor proteja şi vor promova dreptul la muncă, inclusiv pentru cei care dobândesc o dizabilitate pe durata angajării, prin luarea de măsuri adecvate, inclusiv de ordin legislativ, pentru ca, printre altele:

a) să interzică discriminarea pe criterii de dizabilitate referitoare la toate aspectele şi formele de încadrare în muncă, inclusiv la condiţiile de recrutare, plasare, angajare şi menţinere în muncă, la progresul în carieră şi la condiţii de sănătate şi securitate la locul de muncă;

b) să protejeze drepturile persoanelor cu dizabilităţi, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, din punctul de vedere al condiţiilor corecte şi favorabile de muncă, inclusiv al oportunităţilor şi remuneraţiei egale pentru muncă egală, al condiţiilor de sănătate şi securitate la locul de muncă, al protecţiei împotriva hărţuirii şi prin reglementarea conflictelor;

c) să se asigure că persoanele cu dizabilităţi sunt capabile să îşi exercite dreptul la muncă şi drepturile sindicale în condiţii de egalitate cu ceilalţi;

d) să permită persoanelor cu dizabilităţi accesul efectiv la programele generale de orientare tehnică şi vocaţională, la servicii de plasare şi formare profesională continuă;

e) să promoveze, pe piaţa muncii, oportunităţile de angajare şi de progres în carieră pentru persoanele cu dizabilităţi şi să ofere asistenţă în căutarea, obţinerea şi menţinerea unui loc de muncă, inclusiv pentru revenirea la locul de muncă;

f) să promoveze oportunităţile pentru activităţi independente, dezvoltarea spiritului antreprenorial, dezvoltarea de cooperative şi începerea unei afaceri proprii;

g) să angajeze persoane cu dizabilităţi în sectorul public;

h) să promoveze angajarea persoanelor cu dizabilităţi în sectorul privat prin politici şi măsuri adecvate, care să includă programe de acţiune pozitive, stimulente şi alte măsuri;

i) să se asigure oferirea unor adaptări adecvate persoanelor cu dizabilităţi, la locul de muncă;

j) să încurajeze obţinerea, de către persoanele cu dizabilităţi, a unei experienţe în muncă, pe piaţa liberă a forţei de muncă;

k) să promoveze reabilitarea vocaţională şi profesională, menţinerea locului de muncă şi programele de reintegrare profesională pentru persoanele cu dizabilităţi.

2. Statele părţi se vor asigura că persoanele cu dizabilităţi nu sunt ţinute în sclavie sau servitute şi sunt protejate, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, împotriva muncii forţate sau obligatorii.

ART. 28

Standarde de viaţă şi de protecţie socială adecvate

1. Statele părţi recunosc dreptul persoanelor cu dizabilităţi la un standard adecvat de viaţă pentru ele şi familiile lor, inclusiv la alimentaţie, îmbrăcăminte şi locuinţă adecvate şi la îmbunătăţirea continuă a condiţiilor de trai şi vor lua măsurile adecvate pentru a proteja şi promova exercitarea acestui drept fără discriminare pe criterii de dizabilitate.

2. Statele părţi recunosc dreptul persoanelor cu dizabilităţi la protecţie socială şi posibilitatea de a se bucura de acest drept fără discriminare pe criterii de dizabilitate şi vor lua măsurile adecvate pentru a proteja şi promova respectarea acestui drept, inclusiv măsuri pentru:

a) a asigura accesul egal al persoanelor cu dizabilităţi la servicii de apă potabilă şi a asigura accesul la servicii adecvate şi accesibile ca preţ, la dispozitive şi alte tipuri de asistenţă pentru nevoile aferente dizabilităţii;

b) a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi, în special al femeilor, fetelor şi al persoanelor vârstnice cu dizabilităţi, la programe de protecţie socială şi de diminuare a sărăciei;

c) a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi şi al familiilor acestora care trăiesc în sărăcie la asistenţă financiară din partea statului, pentru cheltuieli legate de dizabilităţi, inclusiv formare, consiliere, asistenţă financiară şi servicii de îngrijire temporară adecvate;

d) a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi la programele publice de locuinţe;

e) a asigura accesul egal al persoanelor cu dizabilităţi la programele de pensionare şi la beneficiile aferente.

ART. 29

Participarea la viaţa politică şi publică

Statele părţi vor garanta persoanelor cu dizabilităţi drepturi politice şi posibilitatea de a beneficia de acestea, în condiţii de egalitate cu alţii, şi se angajează:

a) să se asigure că persoanele cu dizabilităţi pot participa efectiv şi deplin la viaţa politică şi publică, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, în mod direct sau prin reprezentanţi liber aleşi, incluzând şi dreptul şi oportunitatea de a vota şi de a fi alese, printre altele, prin:

(i) asigurarea de proceduri, facilităţi şi materiale de vot adecvate, accesibile şi uşor de înţeles şi utilizat;

(ii) protejarea dreptului persoanelor cu dizabilităţi de a vota prin vot secret la alegerile şi referendumurile publice, fără intimidare, de a candida la alegeri, de a deţine efectiv un mandat ales şi de a îndeplini orice funcţie publică, la orice nivel guvernamental, facilitând utilizarea tehnologiilor noi şi de asistare, acolo unde este cazul;

(iii) garantarea exprimării libere a voinţei persoanelor cu dizabilităţi ca electori şi, în acest scop, dacă este cazul, la solicitarea acestora, să permită asistarea la vot de către o persoană la alegerea lor;

b) să promoveze activ un mediu în care persoanele cu dizabilităţi pot participa efectiv şi pe deplin la administrarea afacerilor publice, fără discriminare şi în condiţii de egalitate cu ceilalţi, şi să încurajeze participarea lor la afacerile publice, inclusiv:

(i) să activeze în cadrul organizaţiilor neguvernamentale şi asociaţiilor care se ocupă de viaţa publică şi politică a ţării şi la activităţile şi administrarea partidelor politice;

(ii) să formeze şi să adere la organizaţii ale persoanelor cu dizabilităţi pentru a le reprezenta pe acestea din urmă la nivel internaţional, naţional, regional şi local.

ART. 30

Participarea la viaţa culturală, activităţi recreative, timp liber şi sport

1. Statele părţi recunosc dreptul persoanelor cu dizabilităţi de a participa, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la viaţa culturală şi vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilităţi:

a) beneficiază de acces la materialele culturale în formate accesibile;

b) beneficiază de acces la programe de televiziune, filme, teatre şi alte activităţi culturale, în formate accesibile;

c) beneficiază de acces în locurile destinate reprezentaţiilor sau serviciilor culturale, cum ar fi teatre, muzee, cinematografe, biblioteci şi servicii turistice şi, pe cât posibil, beneficiază de acces la monumente şi situri de importanţă culturală naţională.

2. Statele părţi vor lua măsurile corespunzătoare pentru a da posibilitatea persoanelor cu dizabilităţi să îşi dezvolte şi să îşi utilizeze potenţialul creator, artistic şi intelectual, nu numai în beneficiul propriu, ci şi în cel al societăţii.

3. Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare, în conformitate cu legislaţia internaţională, pentru a se asigura că legile care protejează drepturile de proprietate intelectuală nu constituie o barieră nerezonabilă sau discriminatorie pentru accesul persoanelor cu dizabilităţi la produsele culturale.

4. Persoanele cu dizabilităţi au dreptul, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la recunoaşterea şi susţinerea identităţii lor culturale şi lingvistice specifice, inclusiv a limbajelor mimico-gestuale şi culturii persoanelor cu deficienţe de auz.

5. Pentru ca persoanele cu dizabilităţi să poată participa, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la activităţi recreative, de timp liber şi sportive, statele părţi vor lua măsurile corespunzătoare pentru:

a) a încuraja şi promova participarea, cât de mult posibil, a persoanelor cu dizabilităţi la desfăşurarea de activităţi sportive de masă, la toate nivelurile;

b) a se asigura că persoanele cu dizabilităţi au posibilitatea de a organiza, desfăşura şi participa la activităţi sportive şi recreative specifice dizabilităţii şi, în acest scop, să încurajeze accesul, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la instruire, antrenament şi resurse corespunzătoare;

c) a se asigura că persoanele cu dizabilităţi au acces la locurile unde se desfăşoară activităţi sportive, recreative şi turistice;

d) a asigura accesul şi participarea copiilor cu dizabilităţi, în condiţii de egalitate cu ceilalţi, la joacă, activităţi recreative, de timp liber şi sportive, inclusiv la activităţile din sistemul şcolar;

e) a se asigura că persoanele cu dizabilităţi au acces la serviciile furnizate de cei implicaţi în organizarea activităţilor recreative, turistice, de timp liber şi sportive.

ART. 31

Statistici şi colectarea datelor

1. Statele părţi se angajează să colecteze informaţiile corespunzătoare, inclusiv date statistice şi de cercetare, pentru a avea posibilitatea să formuleze şi să implementeze politici care să ducă la intrarea în vigoare a prezentei convenţii. Procesul de colectare şi stocare a acestor informaţii se va conforma:

a) măsurilor de protecţie stabilite de lege, inclusiv de legislaţia referitoare la protecţia datelor, pentru a asigura confidenţialitatea şi respectarea anonimatului persoanelor cu dizabilităţi;

b) normelor internaţionale acceptate, de protecţie a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului şi principiilor etice referitoare la colectarea şi utilizarea statisticilor.

2. Informaţiile colectate conform prezentului articol vor fi sortate şi furnizate în funcţie de necesităţi şi vor fi utilizate pentru a ajuta la evaluarea implementării obligaţiilor statelor părţi care decurg din prezenta convenţie şi la identificarea şi rezolvarea barierelor cu care se confruntă persoanele cu dizabilităţi în exercitarea drepturilor lor.

3. Statele părţi îşi vor asuma responsabilitatea pentru diseminarea acestor statistici şi vor asigura accesibilitatea acestora în aceeaşi măsură pentru persoanele cu dizabilităţi ca şi pentru alte persoane.

ART. 32

Cooperarea internaţională

1. Statele părţi recunosc importanţa cooperării internaţionale şi a promovării acesteia în susţinerea eforturilor pentru îndeplinirea scopului şi obiectivelor prezentei convenţii şi vor lua toate măsurile corespunzătoare şi eficiente în această privinţă, între state şi în cadrul acestora, şi, dacă este cazul, în parteneriat cu organizaţii internaţionale şi regionale relevante şi cu societatea civilă, în special cu organizaţii ale persoanelor cu dizabilităţi. Aceste măsuri pot include, printre altele:

a) asigurarea unei cooperări internaţionale care include programele de dezvoltare internaţională, incluzivă şi accesibilă persoanelor cu dizabilităţi;

b) facilitarea şi sprijinul pentru dezvoltarea capacităţii instituţionale, inclusiv prin schimbul şi diseminarea de informaţii, experienţe, programe de formare şi de bune practici;

c) facilitarea cooperării în cercetare şi accesul la cunoştinţe ştiinţifice şi tehnice;

d) furnizarea de asistenţă tehnică şi economică, după caz, inclusiv prin facilitarea accesului la tehnologie de asistare şi schimburile în acest domeniu, precum şi prin transfer de tehnologie.

2. Prevederile prezentului articol nu aduc prejudiciu obligativităţii ca fiecare stat parte să îşi îndeplinească obligaţiile ce decurg din prezenta convenţie.

ART. 33

Implementarea şi monitorizarea naţională

1. Potrivit sistemului lor de organizare, statele părţi vor desemna unul sau mai multe puncte de contact în cadrul Guvernului pentru probleme referitoare la implementarea prezentei convenţii şi vor acorda atenţia cuvenită stabilirii sau desemnării unui mecanism de coordonare în cadrul Guvernului pentru a facilita măsurile aferente, în diferite sectoare şi la diferite niveluri.

2. Statele părţi, în conformitate cu propriile sisteme juridice şi administrative, îşi vor menţine, consolida, desemna sau stabili fiecare un cadru care să includă unul ori mai multe mecanisme independente, după cum este cazul, pentru a promova, proteja şi monitoriza implementarea prezentei convenţii. La desemnarea sau stabilirea unui asemenea mecanism, statele părţi vor ţine cont de principiile referitoare la statutul şi funcţionarea instituţiilor naţionale pentru protecţia şi promovarea drepturilor omului.

3. Societatea civilă, în special persoanele cu dizabilităţi şi organizaţiile care le reprezintă, vor fi implicate şi vor participa pe deplin la procesul de monitorizare.

ART. 34

Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilităţi

1. Se va constitui un comitet pentru drepturile persoanelor cu dizabilităţi (denumit în continuare Comitetul), care va îndeplini funcţiile prevăzute în continuare.

2. Comitetul va fi alcătuit, în momentul intrării în vigoare a prezentei convenţii, din 12 experţi. După alte 60 de ratificări sau aderări la Convenţie, numărul membrilor în Comitet va creşte cu 6 membri, atingând un număr maxim de 18 membri.

3. Membrii Comitetului vor acţiona în nume propriu şi vor avea o înaltă ţinută morală, competenţă şi experienţă recunoscute în domeniul prezentei convenţii. La nominalizarea candidaţilor lor, statele părţi sunt invitate să ţină cont de prevederea stabilită la art. 4 alin. 3 din prezenta convenţie.

4. Membrii Comitetului vor fi aleşi de statele părţi, acordând atenţie distribuţiei geografice echitabile, reprezentării diferitelor forme de civilizaţie şi a principalelor sisteme juridice, reprezentării echilibrate pe criterii de sex şi participării experţilor cu dizabilităţi.

5. Membrii Comitetului vor fi aleşi prin vot secret dintr-o listă de persoane nominalizate de statele părţi dintre cetăţenii lor, în reuniuni ale conferinţei statelor părţi. La acele reuniuni pentru care este necesar un cvorum de două treimi din statele părţi, persoanele alese în Comitet vor fi cele care obţin cel mai mare număr de voturi şi majoritatea absolută din voturile reprezentanţilor statelor părţi prezente care îşi exercită dreptul de vot.

6. Procesul iniţial de alegere se va ţine nu mai târziu de 6 luni după data intrării în vigoare a prezentei convenţii. Cu cel puţin 4 luni înainte de data fiecărei alegeri, secretarul general al Naţiunilor Unite va transmite o scrisoare statelor părţi invitându-le să depună nominalizările în termen de două luni. Secretarul general va întocmi ulterior o listă în ordine alfabetică a tuturor persoanelor nominalizate astfel, indicând statele părţi care le-au nominalizat, şi pe care o va înainta statelor părţi la prezenta convenţie.

7. Membrii Comitetului vor fi aleşi pentru un mandat de 4 ani. Aceştia vor putea fi realeşi o singură dată. Totuşi, mandatul a 6 dintre membrii aleşi la prima alegere va expira la sfârşitul unei

perioade de 2 ani; imediat după prima alegere, numele acestor 6 membri se vor alege prin tragere la sorţi de către preşedintele adunării la care se face referire în paragraful 5.

8. Alegerea a 6 membri suplimentari ai Comitetului se va desfăşura cu ocazia alegerilor periodice, conform prevederilor relevante ale prezentului articol.

9. Dacă un membru al Comitetului decedează, demisionează sau declară că din orice altă cauză nu îşi mai poate îndeplini îndatoririle, statul parte care l-a nominalizat pe acel membru va numi un alt expert care are calificările şi îndeplineşte cerinţele prevăzute în prevederile relevante din prezentul articol pentru restul mandatului.

10. Comitetul îşi va stabili propriile reguli de procedură.

11. Secretarul general al Naţiunilor Unite va asigura personalul şi facilităţile necesare pentru îndeplinirea eficientă a funcţiilor Comitetului, conform prezentei convenţii, şi va convoca prima reuniune a acestuia.

12. Cu aprobarea Adunării generale, membrii Comitetului constituit conform prezentei convenţii vor primi indemnizaţii din resursele Naţiunilor Unite, în termenii şi condiţiile pe care le va hotărî Adunarea generală, ţinând cont de importanţa responsabilităţilor Comitetului.

13. Membrii Comitetului vor avea dreptul la facilităţile, privilegiile şi imunităţile experţilor în misiune pentru Naţiunile Unite, după cum s-a stabilit în secţiunile specifice ale Convenţiei privind privilegiile şi imunităţile Naţiunilor Unite.

ART. 35

Rapoartele statelor părţi

1. Fiecare stat parte va prezenta Comitetului, prin secretarul general al Naţiunilor Unite, un raport cuprinzător asupra măsurilor luate pentru punerea în aplicare a obligaţiilor ce îi revin în conformitate cu prezenta convenţie şi asupra progresului făcut în acea privinţă, în termen de 2 ani după intrarea în vigoare a prezentei convenţii pentru statul parte respectiv.

2. După aceea, statele părţi vor prezenta rapoarte ulterioare cel puţin la fiecare 4 ani şi apoi ori de câte ori solicită Comitetul.

3. Comitetul va stabili liniile directoare aplicabile pentru conţinutul raportului.

4. Nu este necesar ca statul parte care a prezentat un raport iniţial Comitetului să repete în rapoartele sale ulterioare informaţiile furnizate anterior. Când întocmesc rapoartele pentru Comitet, statele părţi sunt invitate să considere raportarea ca un proces deschis şi transparent şi să acorde importanţa necesară prevederilor art. 4 alin. 3.

5. Rapoartele pot evidenţia factorii şi dificultăţile care afectează gradul de îndeplinire a obligaţiilor în condiţiile prezentei convenţii.

ART. 36

Analiza rapoartelor

1. Fiecare raport va fi analizat de Comitet, care va transmite sugestiile şi recomandările generale pe care le consideră adecvate şi le va înainta statului parte respectiv. Statul parte poate răspunde Comitetului cu orice informaţie pe care o consideră necesară. Comitetul poate solicita statelor părţi informaţii suplimentare relevante pentru implementarea prezentei convenţii.

2. Dacă un stat parte a înregistrat o întârziere semnificativă în depunerea unui raport, Comitetul poate notifica statul parte respectiv despre necesitatea de a examina implementarea prezentei convenţii în acel stat parte, în baza informaţiilor întemeiate aflate la dispoziţia Comitetului, dacă raportul respectiv nu este depus în termen de 3 luni de la notificare. Comitetul va invita statul parte respectiv să participe la o astfel de examinare. În cazul în care statul parte răspunde prin transmiterea raportului, se vor aplica prevederile alin. 1.

3. Secretarul general al Naţiunilor Unite va pune rapoartele la dispoziţia tuturor statelor părţi.

4. Statele părţi vor supune rapoartele dezbaterii publice, fiecare în ţara sa, şi vor facilita accesul la sugestiile şi recomandările generale legate de respectivele rapoarte.

5. Comitetul va transmite, dacă va considera necesar, agenţiilor specializate, fondurilor şi programelor Naţiunilor Unite şi altor organisme competente rapoarte ale statelor părţi pentru a soluţiona o cerere sau o nevoie de consiliere ori asistenţă tehnică cuprinsă în aceste rapoarte, împreună cu observaţiile şi recomandările Comitetului asupra acelor solicitări, dacă există.

ART. 37

Cooperarea între statele părţi şi Comitet

1. Fiecare stat parte va coopera cu Comitetul şi îi va asista pe membrii acestuia în îndeplinirea mandatului lor.

2. În relaţia sa cu statele părţi, Comitetul va acorda atenţia cuvenită modurilor şi mijloacelor de creştere a capacităţilor naţionale de implementare a prezentei convenţii, inclusiv prin cooperare internaţională.

ART. 38

Relaţia Comitetului cu alte organisme

Pentru a promova implementarea eficientă a prezentei convenţii şi pentru a încuraja cooperarea internaţională în domeniul acoperit de prezenta convenţie:

a) agenţiile specializate şi alte organisme ale Naţiunilor Unite vor avea dreptul să fie reprezentate la analiza implementării prevederilor din prezenta convenţie, conform mandatului lor. Comitetul poate invita agenţii specializate şi alte organisme competente, în măsura în care

consideră necesar, să furnizeze expertiză referitoare la implementarea Convenţiei în domenii care intră în aria de competenţă a mandatului lor. Comitetul poate invita agenţii specializate şi alte organisme ale Naţiunilor Unite să depună rapoarte referitoare la implementarea Convenţiei în domenii care intră în obiectul lor de activitate;

b) în îndeplinirea mandatului Comitetul va consulta, dacă este cazul, alte organisme relevante constituite prin tratate internaţionale privind drepturile omului, pentru a asigura concordanţa dintre liniile directoare de raportare, sugestiile şi recomandările generale şi pentru a evita duplicarea şi suprapunerea în îndeplinirea funcţiilor acestora.

ART. 39

Raportul Comitetului

Comitetul va raporta la fiecare 2 ani Adunării generale şi Consiliului economic şi social despre activităţile sale şi poate face sugestii şi recomandări generale în baza examinării rapoartelor şi informaţiilor primite de la statele părţi. Astfel de sugestii şi recomandări generale vor fi incluse în raportul Comitetului împreună cu comentariile statelor părţi, dacă ele există.

ART. 40

Conferinţa statelor părţi

1. Statele părţi se vor întâlni periodic în cadrul unei conferinţe a statelor părţi pentru a analiza orice problemă referitoare la implementarea prezentei convenţii.

2. Nu mai târziu de 6 luni după intrarea în vigoare a prezentei convenţii, Conferinţa statelor părţi va fi convocată de către secretarul general al Naţiunilor Unite. Reuniunile ulterioare vor fi convocate de către secretarul general al Naţiunilor Unite bianual sau la decizia Conferinţei statelor părţi.

ART. 41

Depozitar

Secretarul general al Naţiunilor Unite va fi depozitarul prezentei convenţii.

ART. 42

Semnarea

Prezenta convenţie va fi deschisă pentru semnare tuturor statelor şi organizaţiilor de integrare regională, la sediul Naţiunilor Unite din New York, începând cu data de 30 martie 2007.

ART. 43

Consimţământul

Prezenta convenţie va face obiectul ratificării de către statele semnatare şi al confirmării oficiale de către organizaţiile de integrare regională semnatare. Aceasta va fi deschisă pentru aderarea oricărui stat sau organizaţie de integrare regională care nu a semnat Convenţia.

ART. 44

Organizaţiile de integrare regională

1. Organizaţia de integrare regională va însemna o organizaţie formată din statele suverane ale unei anumite regiuni, căreia statele membre i-au transferat competenţa în legătură cu aspectele reglementate de prezenta convenţie. Organizaţiile de acest tip vor declara în instrumentele lor de confirmare oficială sau de aderare în ce măsură au competenţă privind aspectele reglementate de prezenta convenţie. Ulterior, acestea îl vor informa pe depozitar despre orice modificare substanţială intervenită în aria lor de competenţă.

2. Referinţele la statele părţi în prezenta convenţie se vor aplica acestor organizaţii, în limita competenţei acestora.

3. Niciun instrument depus de o organizaţie de integrare regională nu va fi luat în considerare în aplicarea art. 45 alin. 1 şi al art. 47 alin. 2 şi 3.

4. Organizaţiile de integrare regională, pe aspecte care intră în domeniul lor de competenţă, îşi pot exercita dreptul de vot în cadrul Conferinţei statelor părţi, având un număr de voturi egal cu numărul de state membre care sunt părţi la prezenta convenţie. O astfel de organizaţie nu îşi va exercita dreptul de vot dacă oricare dintre statele ei membre îşi exercită acest drept, şi invers.

ART. 45

Intrarea în vigoare

1. Prezenta convenţie va intra în vigoare în a 30-a zi după depunerea celui de-al 20-lea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat sau organizaţie de integrare regională care ratifică, confirmă oficial sau aderă la Convenţie după depunerea celui de-al 20-lea astfel de instrument, Convenţia va intra în vigoare în a 30-a zi după depunerea propriului instrument de acest tip.

ART. 46

Rezerve

1. Rezervele, incompatibile cu obiectul şi scopul prezentei convenţii, nu vor fi permise.

2. Rezervele pot fi retrase în orice moment.

ART. 47

Amendamente

1. Orice stat parte poate să propună un amendament la prezenta convenţie şi să îl depună la secretarul general al Naţiunilor Unite. Secretarul general va comunica statelor părţi orice amendament propus, cu o cerere de a fi notificat dacă acestea sunt de acord cu organizarea unei conferinţe a statelor părţi în scopul de a analiza şi decide asupra propunerilor făcute. În cazul în care, în termen de 4 luni de la data unei asemenea comunicări, cel puţin o treime din statele părţi este de acord cu organizarea unei astfel de conferinţe, secretarul general va organiza conferinţa sub auspiciile Naţiunilor Unite. Orice amendament adoptat de o majoritate de două treimi din numărul statelor părţi prezente şi care îşi exercită dreptul de vot va fi înaintat de secretarul general Adunării Generale pentru aprobare şi, ulterior, tuturor statelor părţi, pentru acceptare.

2. Un amendament adoptat şi aprobat conform alineatului 1 va intra în vigoare în a 30-a zi după ce numărul de instrumente de acceptare depuse atinge două treimi din numărul statelor părţi la data adoptării amendamentului. Ulterior, amendamentul va intra în vigoare pentru orice stat parte în a 30-a zi după depunerea propriului său instrument de acceptare. Un amendament va fi obligatoriu numai pentru acele state părţi care l-au acceptat.

3. Dacă se stabileşte astfel de către Conferinţa statelor părţi prin consens, un amendament adoptat şi aprobat conform alin. 1 care se referă exclusiv la art. 34, 38, 39 şi 40 va intra în vigoare pentru toate statele părţi în a 30-a zi după ce numărul de instrumente de acceptare atinge două treimi din numărul statelor părţi la data adoptării amendamentului.

ART. 48

Denunţarea

Un stat parte poate denunţa prezenta convenţie printr-o notificare adresată secretarului general al Naţiunilor Unite. Denunţarea va deveni efectivă la un an de la data primirii notificării de către secretarul general.

ART. 49

Formatul accesibil

Textul prezentei convenţii va fi disponibil în formate accesibile.

ART. 50

Texte autentice

Textele în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă şi spaniolă ale prezentei convenţii vor fi egal autentice.

Drept mărturie, subsemnaţii plenipotenţiari, fiind autorizaţi legal în acest scop de propriile guverne, au semnat prezenta convenţie.